

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Kruipend moerasscherm (*Apium repens*) H1614

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994).

2. Kenschets

Beschrijving: Kruipend moerasscherm is een kleine, overblijvende schermbloem (familie *Apiaceae*) met witte kroonbladen. De plant bezit dunne, kruipende stengels die op de knopen wortelen. Zowel de bladeren als de (3-7) bloemschermen zijn lang gesteeld; onder de schermen bevinden zich 3-7 omwindselbladen. De bladeren zijn enkel geveerd met ronde tot ruitvormige, diep ongelijk gezaagde tot gelobde deelblaadjes. De soort bloeit vrij laat in het jaar, vanaf de zomer tot in de herfst. De vruchten zijn klein, niet langer dan 1 mm, met slanke, weinig uitstekende ribben.

Relatief belang binnen Europa: zeer groot

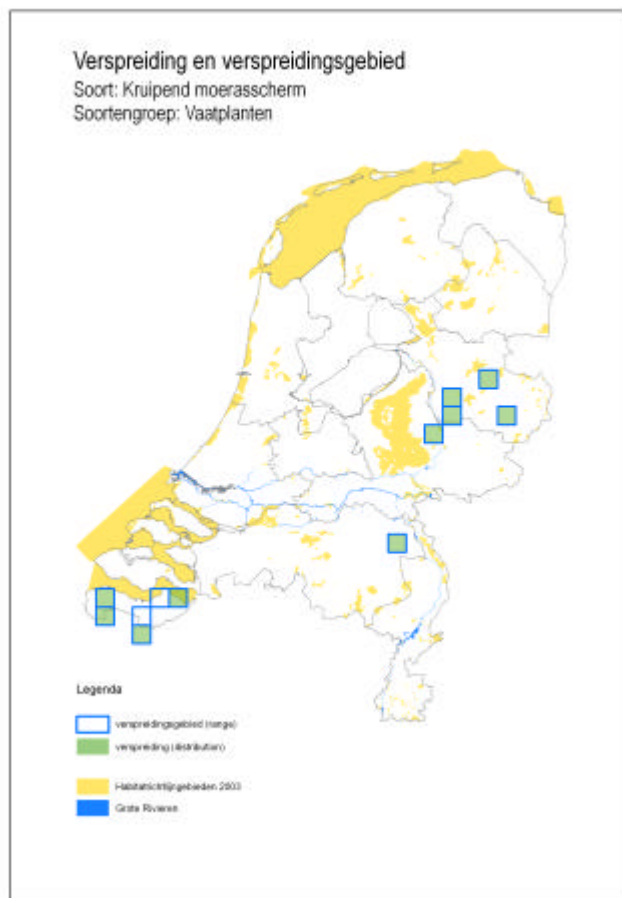
De soort is beperkt tot een klein deel van West- en Midden-Europa, met een enkel voorkomen in Zuidoost-Europa.

3. Ecologische vereisten

Standplaats: Kruipend moerasscherm is gebonden aan weinig of niet bemest, maar wel betrekkelijk voedselrijk grasland. De standplaatsen staan 's winters ondiep onder water en drogen 's zomers slechts oppervlakkig uit. De voornaamste groeiplaatsen van de soort in ons land liggen in Zeeuws-Vlaanderen in zoetwater krekken. Het betreft hier restanten van oude stroomgeulen waarin vroeger veel zand is afgezet, voordat het gebied in een polder is komen te liggen. De soort groeit er in een smalle zone, in drassig grasland op kleiige bodem. Door koeien wordt de grasmat deels stukgetrapt, en in en langs de traggaten floreert Kruipend moerasscherm. Op Schouwen groeit de soort op tredplekken langs drinkpoelen op vroongronden. In het oosten van het land is de soort hier en daar aangetroffen in periodiek overstromde graslanden langs beken en kleine rivieren. De huidige vindplaatsen daar betreffen kort gemaaide begroeiingen langs sterk gekanaliseerde beken en pionierbegroeiingen in natuurontwikkelingsgebieden. Plantensociologisch gezien wordt Kruipend moerasscherm beschouwd als een kensoort van de Associatie van Moeraszoutgras en Fioringras (*Triglochini-Agrostietum stoloniferae*) die gebonden is aan permanent natte, niet tot matig bemeste weilanden. De associatie maakt deel uit van het Zilverschoon-verbond (*Lolio-Potentillion anserinae*), waarmee de soort in het buitenland doorgaans verbonden wordt. Belangrijke begeleidende soorten zijn Fioringras (*Agrostis stolonifera*), Ruw beemdgras (*Poa trivialis*), Moeraszoutgras (*Triglochin palustris*), Zomprus (*Juncus articulatus*), Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) en Witte klaver (*Trifolium repens*).

4. Huidig voorkomen

Nadat Kruipend moerasscherm in ons land enige tijd als uitgestorven was beschouwd, werd in 1983 in het oosten van Zeeuws-Vlaanderen een nieuwe vindplaats ontdekt in de Vogelkreek bij Hengstdijk. Later volgden vondsten op meerdere plekken in Zeeuws-Vlaanderen (Canisvlietse kreek, Groot Eiland, Groote Gat, de Plate, Sint Kruiskreek), op Schouwen (Haamstede) en op enkele plaatsen in het oosten van het land (Nieuw-Heeten, Mill, Den Ham, Deventer, Hengelo). Momenteel komt de soort op twaalf locaties voor en is hij op drie locaties weer verdwenen.

Verspreidingskaart Kruiwend moerasscherm

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Volgens de 'Atlas van de Nederlandse flora' werd Kruiwend moerasscherm in Nederland vóór 1950 waargenomen in 35 5x5 km-hokken. Sindsdien is de soort sterk achteruitgegaan. Uit de periode na 1950 worden slechts twee vondsten vermeld, maar in de laatste jaren is het aantal groeiplaatsen van de soort opgelopen tot circa twaalf. De voornaamste oorzaak voor de achteruitgang van Kruiwend moerasscherm ligt in kanalisatie van waterwegen en ontwatering, waardoor weilanden 's winters niet meer onder water staan. Ook door bemesting en verruiging (bijvoorbeeld als gevolg van beëindiging van beweiding met runderen) kan de soort verdwijnen. Langdurige inundatie, gevolgd door droogvallen lijkt het optimale waterregime voor de soort, terwijl extensieve beweiding of een intensief maaibeheer de aangewezen beheersvorm is.

Recente ontwikkelingen: Recent zijn verschillende nieuwe groeiplaatsen van Kruiwend moerasscherm ontdekt. In 1994 waren twee locaties in Oost-Nederland bekend en dat zijn er inmiddels zes. Deze populaties lijken echter allemaal van tijdelijke aard en zijn daarom niet meegerekend bij de beoordeling van de stand van instandhouding.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: zeer ongunstig
 Het huidige permanente verspreidingsgebied omvat zes 10x10 km-hokken in Zeeuws-Vlaanderen. Dat is veel minder dan de gunstige referentie.

Beoordelingsaspect populatie: zeer ongunstig
 Deze beoordeling wordt bepaald door de onzekere situatie in Oost-Nederland. De populaties van Kruiwend moerasscherm in Zeeuws-Vlaanderen handhaven zich, maar fluctueren jaarlijks sterk qua omvang.

Beoordelingsaspect leefgebied: matig ongunstig

Deze beoordeling wordt bepaald door de onzekere situatie in Oost-Nederland. De vindplaatsen van de soort in Oost-Nederland betreffen deels kortstondige voorkomens als gevolg van natuurontwikkeling. Duurzame milieuocondities ontbreken hier blijkbaar vooralsnog, in tegenstelling tot in Zeeland.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Het lijkt er niet op dat de situatie voor de soort in Oost-Nederland op korte of middellange termijn wezenlijk zal verbeteren.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling:

Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit biotoop ten behoeve van uitbreiding populatie.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling:

- **natuurlijk verspreidingsgebied:** 13 10x10 km-hokken

- **populatie:** 11 duurzame populaties.

Oordeel: zeer ongunstig

Staat van instandhouding			
Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	matig ongunstig	gunstig	zeer ongunstig
Populatie	matig ongunstig	matig ongunstig	zeer ongunstig
Leefgebied	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomst-perspectief	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling Svl	matig ongunstig	matig ongunstig	zeer ongunstig

6. Bronnen

- Groen, C.L.G. & B.V. Vreeken, 2002. Voorkomen van Habitatrictlijnsoorten vaatplanten in Nederland vóór en na 1980. Rapport 2002.27. Stichting FLORON, Leiden.
- Maas, P.A., 1999. Het voorkomen van *Apium repens* (Jacq.) Lag. (Kruipend moerasscherm) in Nederland. Gorteria 25: 10-17.
- Mooij, R.M. & Weeda, E.J., 1985. *Apium repens* (Jacq.) Lag. in Zeeuwsch-Vlaanderen teruggevonden. Gorteria 12: 210-215.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra, & T. Westra, 1991. Nederlandse oecologische FLORA. Wilde planten en hun relaties 2. IVN, Amsterdam.